

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, доцента АХМЕДОВОЇ Олени Олегівни на дисертаційну роботу Тюріної Діни Миколаївни на тему “Механізми формування державної гендерної політики в умовах євроінтеграції України”, представлену до публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

1. Актуальність теми дослідження, зв'язок з науковими програмами, темами. У сучасних умовах трансформації системи публічного управління та інтеграції України до європейського правового і ціннісного простору особливого значення набуває забезпечення гендерної рівності як базового принципу демократичного розвитку. Гендерна політика впливає не лише на соціальну сферу, а й на ефективність державної кадрової політики, якість ухвалення управлінських рішень та рівень інституційної справедливості в публічному секторі.

Відповідно до національних зобов'язань України у сфері прав людини, реалізації Цілей сталого розвитку та Угоди про асоціацію з ЄС, дослідження механізмів формування і реалізації державної гендерної політики є вкрай своєчасним. Актуальність теми зумовлюється необхідністю підвищення ефективності інструментів публічного управління для досягнення реальної рівності прав і можливостей жінок і чоловіків, а також потребою у зміцненні інституційної спроможності державних органів у цій сфері.

Дисертаційна робота Тюріної Діни Миколаївни на тему «Механізми формування державної гендерної політики в умовах євроінтеграції України», спрямована на теоретико-методологічне обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення зазначених механізмів, має беззаперечну наукову й практичну значущість. Вона тісно пов'язана з реалізацією наукових досліджень у сфері державного управління, що стосуються демократизації політики, дотримання принципів гендерної рівності,

а також ефективного використання людського потенціалу в системі публічної влади.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами підтверджується її виконанням у межах науково-дослідної роботи «Розробка наукових основ державного управління у сфері безпеки ринку соціально-економічних послуг України з точки зору цивільного захисту» (державний реєстраційний номер 0112U002587), що викнувалася в Національному університеті цивільного захисту України. У межах цієї тематики дисертантом проаналізовано заходи удосконалення механізмів формування державної гендерної політики.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність та новизна.

У роботі представлено всебічний аналіз як теоретико-методологічних засад формування державної гендерної політики, так і практичних аспектів реалізації відповідних механізмів у сучасних умовах євроінтеграції. Дисертація відзначається внутрішньою структурною цілісністю та логічною послідовністю викладу матеріалу. Положення, які формулює та обґрунтовує автор, базуються на сучасних досягненнях науки з державного управління, із залученням порівняльного досвіду, міждисциплінарного підходу та новітніх підходів до оцінювання ефективності управлінських механізмів. Варто підкреслити, що наукові висновки об'єктивно відображають реальні процеси, які відбуваються в системі органів державної влади та місцевого самоврядування в контексті впровадження гендерної політики.

У роботі чітко визначено об'єкт і предмет дослідження: об'єктом дослідження виступає державне управління у сфері забезпечення гендерної рівності в Україні, а предметом – механізми формування та реалізації державної гендерної політики в умовах євроінтеграції.

Сформульовані мета і завдання дисертаційного дослідження свідчать про глибину наукового пошуку, його комплексний характер та інноваційний підхід здобувача до розв'язання проблеми формування та реалізації державної гендерної політики в умовах євроінтеграції України.

Реалізація поставленої мети передбачала вирішення низки важливих наукових завдань, зокрема: охарактеризувати гендерну структуру ринку праці й зайнятості в сучасній Україні; систематизувати досвід зарубіжних країн у формуванні гендерної політики держави; з'ясувати методологічні основи формування гендерної структури влади й органів управління України; окреслити, на основі системного аналізу, правовий механізм гендерної рівності у сучасній Україні та інших країнах світу; визначити методичні засади соціально-політичного механізму формуванні гендерної політики держави; розкрити основи сучасного інформаційного механізму формуванні гендерної політики держави; запропонувати шляхи розвитку соціально-інституціонального механізму формування гендерної державної кадрової політики; сформувати соціальну модель упровадження державної гендерної політики в умовах євроінтеграції України; виокремити сучасні напрями формування комплексного механізму гендерної політики держави. Таке структурування дослідження забезпечує глибоке наукове опрацювання теми та дозволяє сформулювати теоретично обґрунтовані й практично значущі рекомендації.

Аналіз змісту дисертації, реферату та опублікованих праць здобувача підтверджує належну обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться у дисертації і виносяться на захист. Основні результати дослідження були оприлюднені автором у численних публікаціях і пройшли апробацію на науково-практичних заходах, що свідчить про наукову та практичну цінність роботи.

Використання дисертантом значної наукової, нормативної й емпіричної бази сприяло глибокому, різнобічному висвітленню досліджуваної проблематики, формулюванню численних висновків і пропозицій, що мають ознаки наукової новизни. Зокрема:

уперше:

- розроблено й обґрунтовано концепцію гендерного ресурсу державної політики як потенціалу людських здібностей до біологічного та соціокультурного відтворення. Визначено, що цей ресурс є нетрадиційним

ресурсом влади, який може реалізовуватись у різних сферах життя на соцієтальному й інституційному рівнях;

- запропоновано модель ресурсної нерівності гендерних груп, що пояснює механізми створення, використання та конвертації капіталів у контексті функціонування ключових соціальних інститутів. Доведено, що зменшення гендерного розриву можливе за умови посилення соціальної функції державної політики;

- сформовано новий концептуально-цілісний підхід до використання гендерного ресурсу на соцієтальному рівні, що включає політичні, соціально-економічні й управлінські передумови.

Удосконалено:

- методологічні підходи до періодизації політичного змісту гендерних відносин, виокремлено три фази: дополітичну, політичну та постполітичну;

- розуміння тенденцій модернізації гендерних відносин через універсалізацію гендерних ролей і скорочення розриву у володінні ресурсами.

Обґрунтовано зростання політичного капіталу жінок;

- систему передумов актуалізації гендерного ресурсу в управлінні, пов'язану з розвитком громадянських свобод, діяльністю жіночих організацій та подоланням патерналістських установок.

Дістало подальшого розвитку:

- класифікація підходів до впровадження гендерного ресурсу в політиці: екстенсивного та інтенсивного, залежно від динаміки гендерної асиметрії;

- методичні підходи до системи гендерної освіти для державних службовців, з акцентом на практичні кейси й підвищення гендерної компетентності;

- понятійний апарат науки державного управління через уточнення дефініції «гендерний ресурс» як основи суспільних змін, модернізації та рівного доступу до капіталів.

Сформульовані в дисертації наукові положення та висновки є загалом обґрунтованими і достовірними.

У процесі виконання дисертаційного дослідження автором використано 287 джерел, що свідчить про масштабність і глибину наукового пошуку, а також забезпечує комплексне, всебічне розкриття досліджуваної проблематики. Вивчено значний обсяг нормативно-правових актів, міжнародних документів, офіційних звітів, статистичних та аналітичних матеріалів, а також наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузях державного управління, соціальної політики, гендерних студій, права, соціології та філософії.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення науки публічного управління, а також наукові концепції гендерної рівності, демократизації державної політики, євроінтеграційних процесів та соціального управління. Основні положення й висновки дисертаційної роботи ґрунтуються на аналізі Конституції України, чинного законодавства у сфері забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, а також міжнародних правових актів і стратегічних документів Європейського Союзу, Організації Об'єднаних Націй і Ради Європи, що визначають цілі та механізми впровадження гендерної рівності в системі публічного управління.

Для досягнення мети дослідження автором застосовано комплекс взаємодоповнюючих наукових методів, які забезпечили логічну послідовність аналізу та обґрунтованість висновків. Зокрема, гіпотетико-дедуктивний – для формулювання гіпотези, побудови моделей удосконалення механізмів державної гендерної політики та перевірки достовірності висновків; структурно-функціональний – для аналізу елементів системи державного управління; порівняльний – для співставлення міжнародного й українського досвіду; статистичний – для кількісної оцінки участі жінок і чоловіків у публічному управлінні; прогностичний – для визначення перспектив розвитку гендерної політики в умовах євроінтеграції; теоретико-концептуальний – для системного осмислення досліджуваного об'єкта. Методи узагальнення та прогнозування використано у формулюванні підсумкових висновків.

Інформаційними джерелами дослідження стали нормативно-правові акти, праці зарубіжних і вітчизняних учених, інтернет-ресурси, статистична

інформація Державного комітету статистики України та інших центральних органів виконавчої влади, монографії та статті фахівців та науковців, особисті дослідження автора.

3. Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях. Основні результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у 33 наукових публікаціях, серед яких – одна одноосібна монографія, 23 наукові статті (включаючи 4 статті, опубліковані у виданнях, індексованих у наукометричних базах Scopus і Web of Science), а також 9 тез доповідей, оприлюднених у матеріалах науково-практичних конференцій.

4. Теоретична та практична цінність, впровадження результатів дослідження. Теоретична і практична цінність дослідження знайшла відображення у структурі дисертаційної роботи, де послідовно розкрито ключові аспекти формування та реалізації державної гендерної політики. Зміст кожного розділу логічно пов'язаний із поставленими завданнями дослідження та забезпечує комплексне висвітлення проблематики.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи державної гендерної політики України» розглянуто базові підходи до розуміння гендерної політики як об'єкта державного управління, охарактеризовано понятійно-категоріальний апарат дослідження, а також проаналізовано чинники, що впливають на формування і реалізацію гендерної рівності у публічній сфері.

У другому розділі «Методологічні основи механізмів державної гендерної політики в умовах євроінтеграції України» визначено специфіку відповідних механізмів як інструментів державного впливу на забезпечення рівних прав і можливостей. Деталізовано структуру правового, соціально-політичного, інституційного та інформаційного механізмів реалізації гендерної політики.

У третьому розділі «Аналіз механізмів формування державної гендерної політики в умовах євроінтеграції України» здійснено комплексний аналіз чинників, які впливають на ефективність реалізації гендерної політики, а також застосовано методи факторного аналізу для визначення взаємозв'язків між управлінськими механізмами, соціальною структурою та ресурсним забезпеченням.

У четвертому розділі «Удосконалення механізмів формування державної гендерної політики в умовах євроінтеграції України» розроблено підходи до вдосконалення механізмів управління у сфері гендерної рівності, запропоновано напрями розвитку інформаційного, кадрового, нормативно-правового та інституційного забезпечення гендерної політики.

У п'ятому розділі «Стратегічні напрями формування державної гендерної політики в умовах євроінтеграції України» представлено авторську концептуальну модель механізмів формування та реалізації державної гендерної політики, обґрунтовано рекомендації щодо їх імплементації в практику публічного управління та запропоновано напрями запозичення позитивного міжнародного досвіду.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що на основі поглибленого аналізу механізмів реалізації державної гендерної політики в умовах євроінтеграції України сформульовано конкретні рекомендації щодо удосконалення інструментів державного управління у цій сфері. Запропоновані теоретичні узагальнення, висновки та пропозиції мають прикладне значення для діяльності органів державної влади, зокрема в частині впровадження гендерно орієнтованого підходу до формування публічної політики.

Результати дослідження використовуються на практиці в роботі установ, що діють у сферах міжнародного співробітництва, освіти, соціального захисту, зайнятості та правоохоронної діяльності, а також інтегровані в освітні програми закладів вищої освіти при викладанні дисциплін із публічного управління та менеджменту. Ефективність запропонованих рішень підтверджується відповідними документами про впровадження.

5. Оцінка оформлення дисертації та змісту реферату. Оформлення дисертаційної роботи та її реферату здійснено відповідно до встановлених вимог МОН України. Дисертація відзначається чіткою структурою, логічною послідовністю викладення матеріалу та узгодженістю між розділами. Основні змістові блоки гармонійно взаємопов'язані, повністю розкривають поставлену мету й завдання дослідження. У рефераті коректно відображено основні наукові

положення, висновки та здобутки, які становлять сутність дисертаційної роботи.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи наукові результати дисертаційного дослідження, водночас, як і при дослідженні будь-якої складної і нової проблематики, в зазначеному дисертаційному дослідженні містяться дискусійні положення, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямками подальшої розробки даної проблеми:

1. У роботі пропонуються пояснювальна модель ресурсної нерівності гендерних груп, однак недостатньо розкрито її особливості.

2. Доцільно було б більше конкретизувати зміст пріоритетних механізмів у гендерно чутливій сфері трудового законодавства.

3. Недостатньо розкрито очікувану результативність від авторських пропозицій щодо розвитку соціально-інституціонального механізму формування гендерної державної кадрової політики.

4. Дисертант описує гендерно орієнтовану соціальну політику, спрямовану на задоволення стратегічних гендерних потреб, а також на трансформацію і гармонізацію гендерних відносин, що склалися в суспільстві та подолання гендерного розриву й асиметрії, проте не досить чітко наводить мету цієї політики.

5. Автор аналізує чинники гендерної політики держави, однак не конкретизує їх.

Окремі дискусійні положення, уточнення та зауваження не знижують загального рівня наукової та практичної значущості дисертаційного дослідження в межах наукової галузі «Державне управління».

7. Загальний висновок. За своїм змістом і загальною спрямованістю дисертаційне дослідження Тюріної Діни Миколаївни відповідає обраній спеціальності 25.00.02 – «механізми державного управління», робота пройшла належну апробацію. Дисертаційна робота містить науково обґрунтовані результати прикладного та теоретичного характеру, що становлять вагомий внесок у розвиток науки публічного управління. Як дисертація, так і реферат

виконані з дотриманням норм наукового стилю, відповідають встановленим вимогам щодо структури й оформлення та адекватно відображають основні положення і висновки дослідження. Робота є самостійним завершеним науковим дослідженням, у якому дотримано принципів академічної доброчесності.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Тюріної Діни Миколаївни на тему «Механізми формування державної гендерної політики в умовах євроінтеграції України» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 1187 від 24.07.2013 р., а її автор, Тюріна Діна Миколаївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доцент кафедри туризму та
готельно-ресторанного бізнесу
Київського національного
університету технологій та дизайну,
доктор наук з державного
управління, доцент

Олена АХМЕДОВА

